

PROFESORUL ION NICULIȚĂ LA 70 DE ANI

La ai săi 70 de ani împliniți personalitatea profesorului Ion Niculiță se impune ca o figură emblematică în viața intelectuală a Republicii Moldova, oferindu-ne un exemplu de pasiune și abnegație, un credo profesional și civic merituos de urmat. Numele său se impune prin dimensiunea și valoarea operei, ilustrând deopotrivă gravitatea omului savant și a adevăratului om de cultură de prim rang pe plan național și internațional. Demersul nostru reprezintă veleitatea exprimării unei colegiale admirații pentru valoarea operei științifice trasată de-a lungul deceniilor de activitate prodigioasă. O viață de Om reflexiv care s-a apropiat de fenomenul civilizațiilor paleobalcanice și care, în mod special, a studiat și simțit suflarea vie a neamului tracic. Opera științifică a lui Ion Niculiță impresionează prin întindere, prin diversitate, prin profunzime, dar și prin strălucirea jocului de opinii, operă prin care a simțit necesitatea stringentă de a reflecta din punctul de vedere istoric sursele obținute de pe urma cercetărilor arheologice.

O viață de Om închinată științei istorice faptele căruia vorbesc de la sine.

Printre problemele prioritare în arheologie le-a considerat pe cele care țin de mileniul I a. Chr. O atenție sporită el a acordat cercetării sfârșitului mileniului al II-lea a. Chr. și începutului celui următor, perioadă în care se constituie bazele civilizației nord tracice, triburile din spațiul de la est de Carpați, cristalizându-și individualitatea. În această ordine de preocupări, a căutat cu insistență să dovedească perpetuarea în timp și spațiu a elementelor de tip Noua, elemente de cultură care, după considerentele sale, și-au lăsat amprenta, contribuind la procesul de hallstattizare a comunităților umane din prima epocă a fierului. O altă problemă la fel de importantă este aceea de formare treptată și uniformizare a culturii tracilor septentrionali, proces care trebuie de plasat, după cum este convins nu din momentul sec. VI a. Chr. corespunzător primelor informații scrise despre geți, ci mai de timpuriu, încă din Hallstattul Mijlociu. Pentru teritoriul Moldovei procesul de omogenizare culturală este certificat printr-un șir de vestigii descoperite în monumentele de la Stâncești, Hansca, Saharna, Butuceni, Cartal-Orlovca etc. Perioada cuprinsă între sec. VI și I a. Chr. a constituit subiectul cheie în activitatea științifică a profesorului. Dealtminteri, preocupările savantului de această perioadă și-au găsit materializarea în mai mult de o sută de studii profunzimea științifică a cărora a fost apreciată pe larg în istoriografia din țară și de peste hotare. Printre acestea cităm cel mai cuprinzător studiu, *Tracii de nord în sec. VI-I a. Chr.*, operă care prin vestigiile și prin problemele discutate, pe bună dreptate după lucrarea străbunului său Vasile Pârvan pretinde la titlul de a patra *Getica*.

Un aspect revelator în studierea istoriei vechi a ținutului dintre Prut și Nistru ține de domeniul penetrației culturii romane și de problema continuității daco-romane. Într-un șir de studii și-a argumentat teoriile cu sursele narative și cu dovezile arheologice. Printre cele din urmă un loc aparte ocupă vestigiile dobândite de pe urma săpăturilor de la Sobari.

Saltul calitativ în studierea istoriei și civilizației tracilor septentrionali marcat de opera domnului profesor a putut fi realizat grație cercetărilor de teren. A organizat și a condus efectiv importante șantiere de la Hansca și de la Butuceni. Actualmente, coordonează activitatea șantierului-școală din zona Saharna, monument etalon al culturii tracilor septentrionali din extrema de nord-vest a extinderii acestora. Legată de această ordine de preocupări este activitatea de valorificare și punerea în circuitul științific a vestigiilor descoperite. Apar unul după altul articole și studii de sinteză dintre care ținem să menționăm *Butuceni. Monografie arheologică*, apărută în 2002 în colaborare cu S. Teodor și A. Zancoc, și mai recent, 2008, *Habitat din mileniul I. a. Chr. în regiunea Nistrului Mijlociu (siturile din zona Saharna)*, studiu alcătuit și publicat în colaborare cu discipolii săi.

Am stăruit asupra domeniilor prioritare prin a jalona rezultatele principale ale activității sale științifice variate. Chiar dacă unele dintre concluziile la care a ajuns cercetătorul se vor perima prin firea lucrurilor, fapt, dealtminteri, firesc pe măsura dezvoltării științelor, nu încapă nici o îndoială că în domeniile menționate mai sus Ion Niculiță a obținut rezultate notabile, ele, reprezentând sursa indispensabilă peste care actualmente și în viitor nu va putea trece cu vederea nici un cercetător al istoriei culturii și civilizației tracilor.

Pe tărâmul eticii profesionale permanent a propagat spiritul criticismului prin propensiunea polemică cu realitățile vieții, și a transmis și transmite acest spirit studenților și discipolilor masteranzi și doctoranzi. Admiratori a tot ce ne-a lăsat valoros, beneficiari ai rezultatelor lui în mai buna cunoaștere a istoriei și civilizației paleobalcanice, plecăm cu venerație conștiința întru îmbogățirea memoriei și ducerea de mai departe a spiritului național. Activitatea profesorului nostru poate fi asemuită cu cea de *agri* și *cultor*, adică cu a plugarului care, brăzdând țarina, răscolește tradiția istoriei și, aruncând în glia înțelenită sămânța sacră a memoriei ne îmbogățește spiritul perpetuu de lumină a neamului. În ipostaza de *agri* a reușit să defrișeze tărâmul cercetării, iar în calitate de *cultor* – să cultive cultura și istoria civilizației tracilor din primului mileniu a. Chr.

Activitatea științifică și de formare I. Niculiță a subordonat-o dezideratului cercetării fundamentale în care intuia sursa noilor cunoștințe. În acest sens, promovarea excelenței în cercetare, elaborarea strategiilor de cercetare științifică, promovarea colaborărilor internaționale, elaborarea de programe și promovarea cercetării inter- și pluridisciplinare i-au determinat ferm convingerea despre rezultatele cu adevărat valoroase, posibil de obținut tocmai pe această cale.

La această aniversare permiteți-ne Domnule Profesor, să Vă urăm încă mulți ani cu sănătate și luciditate. Suntem ferm convinși că aveți multe de spus și noi, epigonii, manifestăm dorința de a savura din lecția înțeleaptă a vieții.

Câte cuvinte n-ar trebui spuse despre acest *rara avis*, cu o activitate, de parcă ar fi avut mai multe vieți! Constatăm în persoana lui Ion Niculiță un impuls de elanuri cognitive și deontologice, un profesor-savant, aura căruia strălucește în cercurile intelectualității naționale dar și internaționale, viața căruia constituie o istorie, o istorie sunt și faptele sale. Reprezintă Omul care la vârsta septuagenară se vedește infatigabil și plin de avânt profesional.

În ultimele decenii profesorul Ion Niculiță participă regulat la *Congresele Internaționale de Tracologie* de la Palma de Mallorca (1992), Constanța-Mangalia-Tulcea (1996), Sofia-Iambol (2000), Chișinău-Vadul lui Vodă (2004) și Komotini-Alexandrupoli (2005). Cel de al IX-lea congres (2004), fiind organizat nemijlocit de omagiat. De asemenea, magistrul este prezent și la un șir de Symposioane și Colloquii Internaționale, organizate la Sozopol (1988) – Bulgaria, Tulcea (1993, 1997, 2008), Deva (2004), Iași (2005, 2006) – România etc. De fiecare dată comunicările și luările de cuvânt, prin verba-i caracteristică, pline de conținut și docte prin ținuta științifică au fost apreciate înalt.

Pentru activitatea științifică de excepție și contribuția de seamă este ales *Membru al Consiliului Internațional de Studii Indo-europene și Trace, Membru de onoare al Institutului de Arheologie din Iași*, precum și membru al colegiilor de redacție a unui șir de prestigioase reviste de specialitate cum sunt: *SCIVA, Istros, Cumidava* și *Tyragetia*.

Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” al Republicii Moldova, Ion Niculiță este Omul de știință, căruia îi adresăm omagiul nostru de adânc respect și afecțiune.

Ce Vă putem ura, Domnule profesor, la un moment bilanțier ca acesta, decât să Vă fie însoțită munca de satisfacție sufletească și de noi realizări. Întru cuvântul vechii înțelepciuni elinice despre *zeul suprem* Omul: οὐλος ορᾷ, οὐλος δέ νοεῖ, οὐλος δέ τ’ ακούει (Nu cu ochii, ori cu capul, ori cu urechile ci cu întregimea sa (zeul suprem) vede, în întregimea sa cugetă, în întregimea sa aude).

La Mulți Ani!

Tudor Arnăut